

Novi rukopisi

Zlatko Dukić

PERO ME, JOŠ TADA, HTIO ZAKLATI¹

Postaće mi to jasno tek punih dvadeset sedam godina kasnije, u junu hiljadu devetsto devedeset druge.

A tada, u maju, bezbrižne, naivne, djetinje neiskvarene hiljadu devetsto šezdeset pete, to mi je moglo izgledati – i izgledalo je baš tako – kao nestašna, doduše malo grublja, mada u principu bezopasna dječja igra, u kojoj je, umjesto legendarne kame ili provjerenog i istorijski dokazanog koljačkog noža, u Perinim rukama bila usput, i to u huji, u školskom dvorištu pronađena oštra trijeska, koja će završiti u mom vratu, otpozadi...

Posljednji čas tog dana je bila matematika. I to dvočas. Nastavnik Sreten I. bio je, s oprostjenjem, pravo zajeban nastavnik. Em strog, em nepopustljiv, nema šanse da bi on nekom gledao kroz prste, makar taj neko izgledao kao da se rodio na usta, em se niko od nas, đaka, nije sjetio da ga je ikad vidio makar s osmijehom, a kamoli u stanju normalnog ljudskog smijanja.

Tog dana, nastavnik Sreten je, listajući dnevnik, odlučio da se malo *pozabavi* znanjem, tj. notornim neznanjem (iz svih predmeta) učenika Pere S. Prozvao ga je i izveo pred tablu.

Sasvim prirodno i vrlo uspješno, Pero S. nije, po ko zna koji put u takvoj prilici, ni beknuo na ono što ga je nastavnik pitao. Samo je nemoćno popcupkivao pred tablom, k'o da se najeo zelenih džanarika, pa sad zna da će *pantljike* brzo popustiti, a on nema gdje, ni kad da se olakša; premještao se s noge na nogu, buljio čas u tablu, posebno njen, izgleda naročito privlačan gornji dio, čas u nastavnika, pa u nas, razred; da bi, onda, potpuno sageo glavi i, sasvim netipično za standardnog đaka sedmog razreda, dugo i besmisleno se zapiljio u prašnjav vrh svoje polupoderane desne *Borovo* teniske.

- Šta je, Petre, zapelo ti, pa ne ide? – ledeno ozbiljno, ali i s neskrivenim zadovoljstvom u glasu, upitao je nastavnik Sreten.

- Ovaj, družo nastavnice... Nisam se baš za danas spremio.

- A zašto se, Petre, nisi spremio?

- Pa, ovaj...

- Sinoć do kasno je čuvao krave, pa bio umoran i rano zasp'o! – ne znam šta mi bi, ne znam ko me natjera, tek to je bio moj glas i to sam ja, valjda zato što mi đavo nikad u takvim i sličnim situacijama nije dao mira, imao potrebu da pakosno prokomentarišem situaciju.

Nastavnik Sreten me pogleda, naravno smrknuto, i bez riječi, samo odlučnim trzajem nakostriješene glave, dade Peri znak da se tornja na svoje mjesto.

Nisam obratio pažnju – a mnogo bolje bi bilo da jesam – na pogled, kojim me je, na putu od table do pret-

posljednje klupe u srednjem redu učionice, kasapio Pero S.

Da sam to učinio, umjesto što sam se pridružio orkestriranom, polutihom smijehu u učionici, čak ponosan na to što sam ja bio *duhovit* pa proizveo taj smijeh, ne bi mi se desilo ono što će me snaći – nepunih pola sata kasnije.

Uobičajena radost i raspoloženje, s kojom đaci istutnjaju iz škole, nakon posljednjeg časa svakog dana, meni su naprasno prekinuti. Nismo napravili ni deset koraka, grupno izašavši iz školske zgrade, a ja čuh očajničko, poludivlje, gotovo životinjsko – tik iza leđa:

- Majku ti tursku, ti ćeš mene zajejavati pred svima!

Taman sam naumio da se okrenem, da vidim ko to riče i kome je ta rika upućena, a iznenada me nešto oštro, otpozadi, ukoso, zasiječe po vratu.

Stigao sam da vidim sumanuto, od bijesa izobličeno lice Pere S. i da shvatim da me je oborio, hoteći komad drveta – oštre, dvadesetak centimetara duge trijeske, kojom je netom razrezao moj vrat – ponovo upotrijebiti, i to ovog puta zabijanjem u moje grlo, s prednje strane.

U magnovenju, izmaknem se. Vjerujem da sam, pri tome, i opsovao nešto prigodno. Pretpostavljam da mi se, već tada, ta vrsta odbrane učinila prikladnom i efikasnom.

- Mater ti tursku, upamtićeš ti dan kad si se sa mnom zaje...

Pero tu naprasno prekide bijesnu repliku, jer ga je – koje li sreće! – s leđa

za rame snažno uhvatio nastavnik Sreten I. i podigao iz položaja onog ko sjedi na meni, oborenem na zemlju.

- Sutra ujutro, odmah, da se javite direktoru, obojica! – strogo siku nastavnik Sreten I., sačekavši da, s grupom učenika, Pero S. krene prema svom selu Potpeću, a ja, sa svojim društvom, u suprotnom smjeru, ka željezničkoj stanici Tinja.

Dvadeset sedam dugih godina kasnije.

Osamnaesti juni hiljadu devetsto devedeset druge.

Ratni sam reporter Tuzlanske televizije.

Ujutro, na redovnom redakcijskom sastanku, saznaje se da, od sinoć, traju žegarne borbe naših teritorijalaca s četnicima u dolini Tinje. Puca se sa svih strana – iz Smoluće, iz Potpeća Donjeg i Potpeća Gornjeg.

Nije moglo biti ništa logičnije, nego da me urednica – i prije nego što sam to eksplicite zatražio – pošalje na lice mjesta, zajedno sa snimteljem Samirom Zahirovićem. Zadatak: napraviti reportažu o borbi, na prvoj liniji...

Salem Hodžić, ko ga poznajem još iz svojih dana djetinjstva u Tinji, moj stari Mustafa ga trenirao u FK Mladost birvaktile, komandant je jedinica Teritorijalne odbrane, koje se svojski nose s agresorom. Predusretljivo, daje nam pratnju, s kojom idemo na žarišne tačke. Snimamo borbu izbliza, razgovaramo s borcima, napredujemo s napredovanjem naših jedinica...

Predveče, sve je gotovo... Četnička više od dvadeset pet godina, pita me u
bratija otprašila dalje, ka bezbjednoj jednom trenutku:
majci Majevici...

U Gornjem Potpeću, iz koža je izb-
jeglo stanovništvo srpske nacional-
nosti, nikog živog...

Tek – u jednoj kući, zatičemo, te-
ritorijalci i Samir i ja, k'o šugavo
mače, bezdušno ostavljenog, vidno
uplašenog i još vidnije zbunjenog,
bolešću ispijenog starca... Šćućuren
na krevetu u ćošku nevelike sobe,
usukan, blijed, smežuran, Bog me
ubio ako je u njemu bilo više od tri-
deset kila žive vage, računajući i kre-
vet... Kaže da su ga ostavili kćerka,
zet i unuci. Gladan je i žedan. Dva
dana nije vidio hljeba... Teritorijalci
mu daju dvije vekne i kanister s vo-
dom... Starac začuđen, do ukočenosti
začuđen. Samo što ne pita – čitam
mu to jasno u njegovim vodnjikavim,
duboko upalim, liht plavim očima
– *Pa, zar me nećete zaklati? Meni su
naši rekli da vi, Turci, čim koža ufati-
te, odma' sunetite i koljete!...*

Ostavljamo ga, s hljebom i vodom,
nešto manje zbunjenog i uplašenog,
vojnici i mi... Idemo dalje...

Već pada mrak.

Vraćamo se u komandu, u Tin-
ji. Jedan od boraca Teritorijalne od-
brane, koža sam vidio gore, u Potpeću
i, eto, opet sam se s njim susreo tu,
u komandi, ispostaviće se da mi je
školski drug, s kojim se nisam vidio

- Znaš li, Duka, ko je onaj stari?

- Znam, rekao je kako se zove.

- A znaš li ko mu je unuk i gdje mu
je sada unuk?

- Ne znam, otkud da znam.

- E, unuk mu je, Duka moj, onaj
Pero, što je tebe u sedmom htio zak-
lati trijeskom... Pogodi gdje je sada
Pero?

- Zar je teško pogoditi?

- Nije, nikako, čuo sam da je s novim
vojvodom Kerovićem na Majevici!

Ne rekoh ništa.

Desetak minuta kasnije, dok smo se
autom vraćali u Tuzlu, pita me Samir
Zahirović:

- Ko ti je taj Pero što te htio zakla-
ti?

- Ma, 'vamo jedan, moj školski drug
– odgovorim nehajno.

Pauza.

- Bio je malo poranio, moj Samire...
Htio me zaklati dvadeset sedam godi-
na prije vremena! – dodam, ovog puta
nimalo nehajno.

NAPOMENE

¹ Ovo je jedna od priča iz nove zbirke Zlatka
Dukića *Šta ti je ovo mali i druge priče*, na
kojoj autor još radi i planira je okončati to-
kom 2004. godine.

Hasan Puškar

PET PJESAMA

SVITANJE

Bio sam svjedok...
 Nebo je dolazilo u valovima,
 trenutak za vjeènost.
 Oblak sunca na licu noći,
 sjene marširaju kao vojnici,
 još malo i proći će...

SLUTNJA

Gdje smo to pogriješili ?
 Živjeli smo snove,
 tkali ih u riječi,
 riječi u pjesme,
 divili se svakom novom suncu,
 smijali se glupostima,
 govorili "velike" riječi,
 pa ipak...

Zavaravali smo sebe,
 krpili nadu starim zakrpama,
 a duboko u sebi znali,

da nećemo uspjeti
 k'o ni drugi prije nas.

Brojeći godine, nismo podlegli očaju,
 ni slutnja o krajnjem
 nije nas umorila,
 jurišali smo na vjetrenjače
 nevino glupi – to znači glupi.

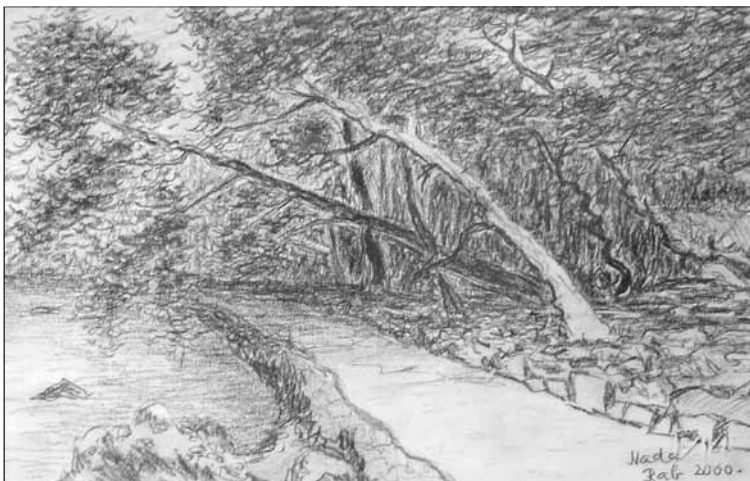
Učili smo se gledati svijet,
 dok je put pod našim nogama
 gubio dostojanstvo,
 trošeći se u nepovrat.

Nismo pogriješili !
 Sanjali smo svoje snove,
 Vjerujući u bolje sutra...

VRATA

Od pamtivjeka ista,
 crna, stroga, teška, masivna,
 uvijek poslušna,
 stoički mirno podnose
 kiše..., sunce..., udare vjetra...

Ponekad se jave,
 kad ih nečije ruke

s vremena na vrijeme otvore,
tiho zacvile, bolno,
javljajući da su živa još uvijek,
mada niko na njih ne obraća pažnju.

Takva su vrata naše kuće.
Crna, teška, strpljiva, poslušna.

Zašto me vrata podsjećaju na oca.

OBIČNA LJUBAVNA

Uživam u boli koju mi pričinjavaš.

Možda je uzrok kiša,
ili, pak nemir koji kiša donosi,
ili je to samo kišna glazba,
blagi Bože, otkud' donesena.
Vjerujem od nekud s istoka,
no, to nije kiša,
to su ostaci suza s tvoje kose,
zaboravljeni u zraku
kad si odlazila.

Bože, oprosti mi ako griješim,
Izgleda da volim,
baš onako poput Jesenjina i
Miljkovića
izgleda da te volim.

Volim te kroz
simfoniju bola ruskih klasika
kroz ovu proljetnu noć
uz glazbu gitare i svijeću,
izgleda da te volim.

Volim te kroz
nedorečenu poeziju mojih misli,
kroz tišinu svjetlosti ovog sunca,
kroz miris jagoda i miris smrti,
izgleda da te volim.

Volim te kroz

vjetar s dalekih mora,
kroz pjesmu ptice, otrgnutu iz
behara,
kroz stope zemlje kojom hodaš,
izgleda da te volim.

POPODNE ISPOD ZIDINA GRADINE HUSEIN-KAPETANA GRADAŠČEVIĆA DANA 26.05.2000.GODINE

Nasuprot nebu
Stoički i mirno
Slikaš svoje postojanje
Svjedok vremenu
Koje pamti stoljeća
I bolja i gora od ovih
Čiji smo svjedoci.

Tvoj jug je kapija
U tvoja njedra
Otvorena samo posvećenim
Vizionarima
U mimohodu postojanja

Na sjeveru
Puzavica tetovira život
Po golom kamenu
Slažući arabeske
Na tvoje grubo, ispijeno lice

Na istoku
Projekcija fatamorgane
Bježi u nedohvat sijena
Što blude po mislima

A zapad
Zapad me plaši
Svojom nedodirljivošću
Svojom tamom i slutnjom
O krajnjem i konačnom.